

**โครงการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านอาพัดและหมู่บ้านใกล้เคียง
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง**

1. เรื่องเดิม

เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2546 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยัง วัดเจียนบางแก้ว บ้านอาพัด หมู่ที่ 4 ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง เพื่อนมัสการ พระสงฆ์ถวายจตุปัจจัยธรรม และทรงเยี่ยมราษฎรในครั้งนี้ ได้ทรงรับทราบว่าพื้นที่หมู่บ้านอาพัดและ หมู่บ้านใกล้เคียงจำนวนรวม 7 หมู่บ้าน ในเขตตำบลจองถนน ตำบลห่านโพธิ์ และตำบลเขาชัยสนราษฎร ได้ประสบปัญหาความเดือดร้อนเนื่องจากพื้นที่เกิดน้ำท่วม ระยะประมาณ 1-2 เดือน ในช่วยฤดูฝน ประกอบกับการระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลาได้น้อย ส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยและพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายประมาณ 5,000 ไร่ นอกจากนี้ในช่วงฤดูแล้งได้ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร อีกทั้งเกิดปัญหาน้ำเค็มจากทะเลสาบสงขลาหนุนเจ้าคลองบางแก้วและคลองปากเพนียดซึ่งเป็นแหล่งน้ำ ธรรมชาติ เป็นระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตรจากปากคลอง จากสาเหตุของปัญหาดังกล่าวทำให้ราษฎร ต้องประสบกับความยากจน เนื่องจากไม่สามารถประกอบอาชีพหลักด้านการเกษตรกรรมอย่างเต็มจึงได้มี พระราชเสาวนีย์กับนายพลกร สุวรรณรัฐ องคมนตรี นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร นาย สหัฐ บุญญาวิวัฒน์ ผู้ช่วยเลขาธิการสำนักพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ นายประจักษ์ สุวรรณภักดี ผู้ว่า ราชการจังหวัดพัทลุง นายเกียรติศักดิ์ สุขวัฒน์ ผู้อำนวยการกลุ่มกิจกรรมพิเศษ กรมชลประทาน และ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ร่วมพิจารณาแนวทางให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎรต่อไปด้วยในการนี้เลขาธิการ กปร. ได้กราบบังคมทูลเห็นสมควรตรวจสอบข้อเท็จจริงจัดทำรายงานขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงมีพระบรมราชวินิจฉัย

2. สภาพทั่วไปของโครงการ

สภาพภูมิประเทศบริเวณบ้านอาพัด ตำบลจองถนน และหมู่บ้านใกล้เคียงที่ประสบปัญหาความ เดือดร้อน สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มริมทะเลสาบสงขลาอยู่ช่วงทะเลหลวง มีลักษณะเป็นพื้นดิน แบนราบ มีสภาพน้ำท่วมโดยธรรมชาติ เนื่องจากอิทธิพลของน้ำในทะเลสาบสงขลาในช่วงเดือน พฤศจิกายน – ธันวาคมของทุกปี บริเวณวัดเจียนบางแก้วมีน้ำท่วมขังสูงประมาณ 0.50 เมตร ระยะเวลา ประมาณ 1 – 2 เดือน ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนาเป็นหลัก สำหรับอาชีพอื่นๆ ประสบด้วย ทำสวนผลไม้ ทำไร่ สวนยางพารา ประมง เลี้ยงสัตว์ และอาชีพรับจ้าง

3. สภาพแหล่งน้ำและการพัฒนาในปัจจุบัน

แหล่งน้ำสำคัญในบริเวณที่ประสบความสำเร็จมีลำน้ำสายหลัก สาย ได้แก่ คลองปากเพนียด และคลองบางแก้ว

- คลองปากเพนียด เป็นคลองธรรมชาติที่มีต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาบรรทัด ล้อมคลองตลอดสายประมาณ 25 กิโลเมตร บริเวณต้นน้ำความลาดเทของลำน้ำค่อนข้างชัน และจะเบนราบจากบริเวณตัวอำเภอเขาชัยสนจนถึงทะเลสาบสงขลา ระยะทาง 10 กิโลเมตร ในฤดูน้ำนองน้ำจะไหลบ่าล้นตลิ่งแผ่กระจายผ่านพื้นที่ของราษฎรด้วยความลึก 30—50 เซนติเมตร ไปตามแนวทิศทางของคลองปากเพนียด (ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ) จนไปลงทะเลสาบที่บ้านอาพัต บริเวณบ้านอาพัตส่วนที่ติดอยู่ขอบทะเลสาบสงขลา ยังได้รับอิทธิพลของระดับน้ำในทะเลสาบสงขลาเพิ่มสูงขึ้นในฤดูฝน ทำให้บริเวณเหล่านี้ท่วมขัง 1—2 เดือน

ทั้งนี้ การพัฒnalำน้ำในคลองปากเพนียดไปใช้ในการเพาะปลูกโดยกรมชลประทานได้สร้างอาคารชลประทาน 2 แห่ง คือ ฝ่ายคลองบ้านไร่ ตำบลเขาชัยสน และท่อระบายน้ำบ้านโคกขาม ตำบลเขาชัยสน ในการนี้ราษฎรเห็นว่าท่อระบายน้ำบ้านโคกขามไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน ก่อความเดือดร้อน

- คลองบางแก้ว เป็นคลองธรรมชาติที่มีต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาบรรทัด มีความยาวคลองตลอดสายประมาณ 50 กิโลเมตร ช่วงที่ไหลผ่านบ้านอาพัตมีขนาดคลองกว้างประมาณ 20 เมตร ลึกประมาณ 2.00—2.50 เมตร บริเวณต้นน้ำความลาดเทของลำน้ำค่อนข้างชัน เมื่อไหลผ่านบ้านอาพัตความลาดเทของคลองบางแก้วจะเบนราย ลักษณะการไหลบริเวณดังกล่าวได้รับอิทธิพลของระดับน้ำในทะเลสาบสงขลาด้วย คลองบางแก้วไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาบริเวณบ้านท่าต่อเรือ สภาพน้ำท่ามีน้ำไหลในช่วยฤดูน้ำหลาก ส่วนฤดูแล้งจะขาดแคลนนํ้า สำหรับการพัฒนาแหล่งน้ำในต้นคลองปัจจุบันมีฝ่ายท่าเจียด ตำบลโคกสัก อำเภอบางแก้ว และฝ่ายวัดโหนด ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว

4. การตรวจสอบด้านวิศวกรรมโครงการ

เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2546 เวลา 09.30 น. ณ ศาลาวัดเขียนบางแก้ว กรมชลประทานร่วมกับสำนักงาน กปร. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลตลอดจนราษฎรในพื้นที่ได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับปัญหาความต้องการและพิจารณาหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ พร้อมทั้งตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ประกอบกับแผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ลำดับชุด L 7017 ระวัง 5023IV , 5024 III ได้กำหนดขอบเขตโครงการพัฒนาพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ เด็ดร้อนบ้านอาพัตรวม 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 2 ตำบลเขาชัยสน หมู่ที่ 4, 5, 7 ตำบลจองถนน และหมู่ที่ 4, 6, 7 ตำบลหวนโพธิ์ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ประชากร 857 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรประมาณ 5,000 ไร่ โดยสรุปสภาพปัญหาต่างๆ เป็น 3 ด้าน คือ ปัญหาน้ำท่วมปัญหาน้ำแล้ง

และปัญหาน้ำเค็มรุกกล้าในคลองเพนียดและคลองบางแก้ว ซึ่งสำนักชลประทานที่ 6 ได้ศึกษาในรายละเอียดปรากฏผล ดังนี้

4.1 ปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ช่วงฤดูฝน

เนื่องจากลักษณะพื้นที่โครงการเป็นพื้นที่ราบลุ่มริมทะเลสาบสงขลา พบว่าในช่วงฤดูฝนจะมีน้ำท่วมบริเวณพื้นที่โดยรอบโครงการ ประกอบกับสภาพลักษณะลำน้ำสายหลักและลำน้ำสาขาคือเงินเมื่อลำน้ำมาอยู่ในช่วงที่เป็นพื้นที่แบนราบ น้ำจะล้นตลิ่งแผ่กระจายไปเป็นช่วงๆ ไหลบ่าไปลงทะเลสาบสงขลาในระยะเวลา 3-5 วัน ในปีที่มีน้ำมากบ้านอาพัคบริเวณที่อยู่ขอบทะเลสาบสงขลาจะเกิดน้ำท่วมขังสูงประมาณ 50 เซนติเมตร ประมาณ 1-2 เดือน

4.2 ปัญหาน้ำเค็มรุกกล้าเข้าคลองปากเพนียดและคลองบางแก้วในฤดูแล้ง

เนื่องจากลำน้ำสายหลักทั้ง 2 สายเชื่อมต่อกับทะเลสาบสงขลา ช่วงฤดูแล้งปริมาณน้ำจากคลองปากเพนียดและคลองบางแก้วมีปริมาณน้อย ในขณะที่เดียวกันระดับน้ำในทะเลสาบสงขลาซึ่งมีระดับที่สูงกว่าหนุนเข้ามาในพื้นที่โครงการเป็นระยะประมาณ 2.00 กิโลเมตร จากปากทะเลสาบมีผลทำให้น้ำในคลองเกิดความเค็ม ซึ่งโดยปกติแล้วความเค็มของน้ำในทะเลสาบสงขลาจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ปริมาณน้ำฝนที่ตกโดยรอบทะเลสาบและไหลลงทะเลสาบ ภายใน 3-5 วัน จากนั้นจะเหลือน้ำไหลอยู่ภายในคลอง ซึ่งจะนำไปใช้สำหรับพื้นที่เพาะปลูกขนาดเล็กได้บ้าง

5. ความก้าวหน้าโครงการ

ความก้าวหน้าในการดำเนินการโครงการฯ ตลอดจนการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 การแก้ไขปัญหาเร่งด่วนในปี 2546

เนื่องจากช่วงปลายเดือนตุลาคมถึงต้นเดือนมกราคมของทุกปี ในพื้นที่จังหวัดพัทลุงเป็นช่วงฤดูฝน อาจเกิดฝนตกหนักทำให้เกิดอุทกภัยขึ้นได้ในพื้นที่โครงการ ดังนั้น สำนักชลประทานที่ 6 จึงได้ทำการขุดเปิดทางระบายหลัง ทרבบ้านโลกขาม ขนาดกว้าง 6.00 เมตร ยาว 17 เมตร ลึก 1.80 เมตร เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2546 เพื่อเร่งระบายน้ำให้ลงคลองปากเพนียดด้านท้าย ทרבบ้านโลกขาม ให้ระบายน้ำลงทะเลสาบสงขลาเร็วขึ้น โดยสามารถระบายน้ำเพิ่มขึ้นจากเดิม เดิมระบายน้ำได้ 3 ลูกบาศก์เมตร/วินาที เพิ่มขึ้นเป็น 30 ลูกบาศก์เมตร/วินาที เป็นการช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรได้ระดับหนึ่ง

สภาพด้านท้าย ทรบ.บ้านโคกขาม ก่อนดำเนินการ

สภาพด้านท้าย ทรบ.บ้านโคกขามหลังดำเนินการ

5.2 การแก้ไขปัญหาในปีงบประมาณ 2547

สำนักชลประทานที่ 16 ได้ทำการสำรวจ ออกแบบ และจัดทำรายละเอียดประมาณการ ขอสันับสนุนงบประมาณจากสำนักงาน กปร. โดยจะดำเนินการก่อสร้างในปีงบประมาณ 2547 จำนวน 4 กิจกรรม วงเงิน 41,015,000 บาท ในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำเค็ม และน้ำแล้ง

น้ำท่วม แก้ไขปัญหาโดยการก่อสร้างโครงการระบบระบายน้ำบ้านโคกขาม หมู่ที่ 2 (บ้านโคกขาม) ตำบลเขาชัยสน หมู่ที่ 4 (บ้านอาพัด) และหมู่ที่ 5 (บ้านทุ่งเซาะ) ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง รายละเอียดงานประกอบด้วย

1. ก่อสร้างท่อระบายน้ำ ขนาด 3 - □ 2.00 × 2.00 เมตร จำนวน 1 แห่ง พร้อมก่อสร้างอาคารระบายน้ำ ลูกคลื่น ขนาด 10.40 × 15.00 เมตร จำนวน 1 แห่ง ระบายน้ำได้ 40 ลบ.ม./วินาที รวมท่อระบายน้ำเดิม 15 ลบ.ม./วินาที สามารถระบายน้ำได้ทั้งสิ้น 55 ลบ.ม./วินาที

ภาพถ่ายก่อนดำเนินการ

ภาพถ่าย ทรบ.โคกขามที่ดำเนินการเสร็จแล้ว

2. จุดลอกคลองปากเพนียด ด้านท้าย ทรบ.โคกขาม ความยาว 2.920 กิโลเมตร เพื่อระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลา จำนวน 40 ลบ.ม./วินาที

ภาพถ่ายคลองปากเพนียดก่อนดำเนินการ

ภาพถ่ายคลองปากเหน็ดที่ดำเนินการเสร็จแล้ว

3. ขุดลอกคลองพาลาย บริเวณด้านหน้า ทรบบ้านโคกขา ความยาว 4.700 กิโลเมตร เพื่อช่วยระบายน้ำลงสู่คลองบางแก้วเพื่อไหลสู่ทะเลสาบสงขลา จำนวน 5 ลบ.ม./วินาที

ภาพถ่ายคลองพาลายก่อนดำเนินการ

ภาพถ่ายคลองพายที่ดำเนินการเสร็จแล้ว

หลังจากดำเนินการก่อสร้างโครงการระบบระบายน้ำบ้านโคกขามเสร็จเรียบร้อยแล้ว สามารถช่วยระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลาได้เร็วขึ้น พื้นที่ได้รับประโยชน์,000 ไร่

น้ำเค็ม แก้ไขปัญหาโดยการก่อสร้างโครงการทำนบของชั่วคราวคลองบางแก้วและคลองปากเพนียด หมู่ที่ 4 (บ้านอาพัด) ตำบลจองถนน และหมู่ที่ 4 (บ้านป่ากันสะทัง) ตำบลหวนโพธิ์ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง รายละเอียดงานประกอบด้วย

1. ก่อสร้างทำนบของชั่วคราวคลองบางแก้ว ขนาดกล่อง คสล. $2.00 \times 2.00 \times 2.20$ เมตร จำนวน 16 กล่อง
2. ก่อสร้างทำนบของชั่วคราวคลองปากเพนียด ขนาดกล่อง คสล. $2.00 \times 2.00 \times 2.20$ เมตร จำนวน 10 กล่อง

ภาพถ่ายการก่อสร้างคลอง คสล. เพื่อจัดทำทำนบของ

ภาพถ่ายคลอง คสล. ที่ดำเนินการเสร็จแล้ว

หลังจากได้ดำเนินการก่อสร้างกิจกรรมโครงการทำนบของชั่วคราวคลองบางแก้วและคลองปากเพนียดในช่วงฤดูแล้ง (ช่วงเดือนมีนาคม – มิถุนายน) สามารถป้องกันน้ำเค็มไม่ให้รุกล้ำเข้ามาตามคลองบางแก้วและคลองปากเพนียดได้ ทำให้ราษฎรสามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรได้บ้าง

น้ำแล้ง แก้ไขปัญหาโดยการก่อสร้างระบบส่งน้ำ จำนวน 3 แห่ง รายละเอียดงาน ประกอบด้วย

1. กิจกรรมโครงการระบบส่งน้ำฝายคลองบางแก้ว หมู่ที่ 5 (บ้านทุ่งแซะ) และหมู่ที่ 7 (บ้านพรุ) ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง มีรายละเอียดดังนี้

- ก่อสร้างคลองส่งน้ำ คสล. จำนวน 3 สาย รวมความยาว 4,720 เมตร ขนาด 0.60×0.80 เมตร , 0.50×0.80 เมตร และ 0.40×0.70 เมตร พร้อมคลองทิ้งน้ำและอาคารประกอบตามแนวคลองส่งน้ำ

ภาพถ่ายการก่อสร้างคลองส่งน้ำ คสล.

ภาพถ่ายคลองส่งน้ำ คสล. ที่ดำเนินการเสร็จแล้ว

หลังจากดำเนินการก่อสร้างกิจกรรมโครงการระบบส่งน้ำฝายคลองบางแก้วเสร็จเรียบร้อยแล้ว สามารถส่งน้ำช่วยเหลือราษฎรบริเวณบ้านทุ่งเขาะ และบ้านพรุ ให้มีน้ำใช้ในการเกษตร จำนวน 2,000 ไร่ และอุปโภค-บริโภคอย่างเพียงพอ

2. กิจกรรมโครงการระบบส่งน้ำฝายทำบัวแก้ว หมู่ที่ 2 (บ้านโคกแค) และหมู่ที่ 7 (บ้านพรุ) ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง มีรายละเอียดดังนี้

- ก่อสร้างคลองส่งน้ำ คสล. จำนวน 4 สาย รวมความยาว 7.080 กิโลเมตร ขนาด 0.80×0.90 เมตร, 0.60×0.70 เมตร, 0.40×0.45 เมตร และ 0.50×0.70 เมตร พร้อมอาคารประกอบตามแนวคลองส่งน้ำ

ภาพถ่ายแนวคลองส่งน้ำ คสล.ที่จะดำเนินการ

ภาพถ่ายแนวคลองส่งน้ำ คสล. ที่ดำเนินการเสร็จแล้ว

หลังจากได้ดำเนินการก่อสร้างกิจกรรมโครงการระบบส่งน้ำฝายท่าบัวแก้ว เสร็จเรียบร้อยแล้วสามารถส่งน้ำช่วยเหลือราษฎรบริเวณบ้านโคกแค และบ้านพรุ ให้มีน้ำใช้ในการเกษตร 3,250 ไร่ และอุปโภค-บริโภค อย่างเพียงพอ

3. กิจกรรมระบบส่งน้ำ ำทรมบ้านโคกขาม หมู่ที่ 2 (บ้านโคกแค) ตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง มีรายละเอียดดังนี้

- คลองส่งน้ำ คสล. ขนาด 0.50×0.70 เมตร ยาว 1,390 เมตร พร้อมอาคารประกอบตามแนวคลองส่งน้ำ

ภาพถ่ายการดำเนินการก่อสร้างคลองส่งน้ำ

ภาพถ่ายคลองส่งน้ำ คสล. ที่ดำเนินการเสร็จแล้ว

หลังจากดำเนินการก่อสร้างกิจกรรมโครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำบ้านโคกขาม เสร็จเรียบร้อยแล้วสามารถส่งน้ำช่วยเหลือราษฎรบริเวณบ้านโคกขามให้มีน้ำใช้ในการเกษตร 400 ไร่ และอุปโภค-บริโภคอย่างเพียงพอ

การติดตามและประเมินผลหลังดำเนินการ แก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ประเด็นน้ำท่วม พื้นที่เพาะปลูก 5,000 ไร่ สาเหตุที่เกิดเนื่องจากในเดือนพฤศจิกายน , ธันวาคม และมกราคม ของทุกปีจะเป็นช่วงฤดูฝนของภาคใต้ฝั่งตะวันออก เมื่อเกิดฝนตกหนักบริเวณอำเภอ เขาชัยสนปริมาณน้ำจำนวนมากจะไหลลงคลองปากเพนียด โดยเฉลี่ยปริมาณน้ำในคลองปากเพนียดจะไหล ประมาณ 45-50 ลูกบาศก์เมตร/วินาที โดยในเดือนธันวาคม 2546 ได้วัดน้ำที่น้ำมากที่สุด วัดได้ 47 ลูกบาศก์เมตร/วินาที ปริมาณน้ำที่ไหลมาจะติด ทרבบ้านโคกขาม ซึ่งสามารถระบายน้ำได้เพียง 15 ลูกบาศก์เมตร/วินาที ประกอบกับคลองปากเพนียดและคลองพาลายที่จะนำน้ำที่ไหลลงทะเลสาบสงขลา ตื้นเขิน ป่าขึ้นรกกีดขวางทางน้ำ ทำให้น้ำที่ล้นไหลบ่าถนนมาท่วมพื้นที่เพาะปลูกของราษฎร สูง ประมาณ 0.50 – 1.00 เมตร ระยะเวลาท่วม 7 – 30 วัน

กรมชลประทานจึงได้สำรวจออกแบบและดำเนินการก่อสร้างเพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหาน้ำท่วมดังนี้

- ขยาย ทרב.บ้านโคกขามให้ใหญ่ขึ้น โดยก่อสร้างท่อขนาด 2.00×2.00 เมตร จำนวน 3 ช่อง และเพิ่มทางระบายน้ำสันด้านบนอีก ช่อง เพื่อให้ระบายน้ำได้ 55 ลูกบาศก์เมตร/วินาที
- ขุดลอกคลองปากเพนียด ให้ระบายน้ำได้ 40 ลูกบาศก์เมตร/วินาที จากท้าย ทרב.โคกขาม จนถึงทะเลสาบสงขลา ยาว 2.920 กิโลเมตร
- ขุดลอกคลองพาลายให้ระบายน้ำได้ 15 ลูกบาศก์เมตร/วินาที จากคลองหม้อกูซึ่งบริเวณหน้า ทרב.บ้านโคกขามจนถึงคลองบางแก้ว ยาวประมาณ 4.700 กิโลเมตร

ปัจจุบันได้ก่อสร้างกิจกรรมต่างๆ เสร็จเรียบร้อยแล้วสามารถบรรเทาปัญหาเรื่องน้ำท่วม ให้แก่พื้นที่เพาะปลูก หมู่ที่ 2 (บ้านโคกขาม) ตำบลเขาชัยสน หมู่ที่ 4 (บ้านอাড়) และหมู่ที่ 5 (บ้านทุ่งแซะ) ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จำนวน 5,000 ไร่ ไม่ให้เกิดความเสียหายจากน้ำท่วมได้

การติดตามและประเมินผลหลังดำเนินการ

หลังจากได้ก่อสร้างระบบระบายน้ำบ้านโลกขาม เสร็จในเดือนกันยายน 2547 ก็เกิดสถานการณ์ฝนตกหนักโดยทั่วไปในจังหวัดพัทลุง ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2547 ถึงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2547 ทำให้เกิดสภาวะน้ำท่วมขังโดยทั่วไปในจังหวัดพัทลุง ซึ่งจากการติดตามผลหลังการก่อสร้างระบบระบายน้ำบ้านโลกขาม บริเวณหมู่ที่ 2 (บ้านโลกขาม) ตำบลเขาชัยสน หมู่ที่ 4 (บ้านอาพั๊ด) และหมู่ที่ 5 (บ้านทุ่งแจะ) ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ซึ่งเคยเกิดน้ำท่วมเป็นระยะเวลาหลายวันในทุกๆ ปี ปริมาณน้ำในคลองปากเพนียด (สะพานบ้านวังหลาม) วัดได้มากที่สุดในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2547 วัดได้ 41.461 ลูกบาศก์เมตร/วินาที ปริมาณน้ำส่วนหนึ่งจำนวน 11.204 ลูกบาศก์เมตร/วินาที ไหลลงสู่คลองพาลายซึ่งได้ขุดลอกแล้ว สามารถระบายน้ำได้ 5 ลูกบาศก์เมตร/วินาที และปริมาณน้ำอีกส่วนหนึ่งจำนวน 30.257 ลูกบาศก์เมตร/วินาที ระบายน้ำผ่าน ทรมบ้านโลกขาม ซึ่งได้ก่อสร้างขยายท่อระบายน้ำ และเพิ่มอาคารระบายน้ำ ล้นเสร็จในเดือนกันยายน 2547 มีความสามารถระบายน้ำได้ 55 ลูกบาศก์เมตร/วินาที ได้ระบายน้ำลงสู่คลองปากเพนียด ด้านท้าย ทรมบ้านโลกขาม ที่ได้ขุดลอกแล้ว สามารถระบายน้ำได้ 40 ลูกบาศก์เมตร/วินาที ออกสู่ทะเลสาบ ซึ่งจากการเฝ้าติดตามดูการเกิดฝนตกหนักในครั้งนี้ ไม่เกิดสภาวะน้ำท่วมพื้นที่การเกษตรของราษฎรที่ก่อให้เกิดความเสียหาย อันเกิดจากน้ำล้นตลิ่งคลองปากเพนียด และคลองพาลาย ซึ่งเคยเกิดขึ้นทุกปี ดังนั้น จึงสามารถสร้างความมั่นใจให้แก่ราษฎรบ้านอาพั๊ดและหมู่บ้านใกล้เคียง ในการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมให้แก่ราษฎรที่เคยถูกน้ำท่วม จำนวน 4000 ไร่

2. **ประเด็นน้ำเค็ม** รุกน้ำเข้ามาในคลองธรรมชาติ 2 สาย เกิดขึ้นเนื่องจากในช่วงเดือนเมษายน พฤษภาคม มิถุนายน และกรกฎาคม ของทุกปี เป็นช่วงฤดูแล้งจะมีฝนตกน้อย ทำให้น้ำที่ไหลมาในคลองบางแก้วและคลองปากเพนียด มีปริมาณน้อย น้ำส่วนหนึ่งเกษตรกรจะนำขึ้นไปใช้ในการเพาะปลูกและอุปโภค-บริโภค ทำให้น้ำเค็มในอ่าวไทยไหลเข้ามาในทะเลสาบและไหลเข้ามาในคลองธรรมชาติลึกเข้ามาในแผ่นดินประมาณ 2 กิโลเมตร ทำให้ราษฎรไม่สามารถนำน้ำในคลองขึ้นมาใช้อุปโภค-บริโภคได้

กรมชลประทานจึงได้สำรวจออกแบบจัดทำ ทานบของชั่วคราว เพื่อปิดกั้นน้ำเค็มไม่ให้ไหลเข้ามาในคลองธรรมชาติทั้ง 2 สาย โดยการก่อสร้างกล่อง กสล. ขนาด 2.00 x 2.00 x 2.20 เมตร จำนวน 26 กล่อง โดยแบ่งเป็นคลองบางแก้ว จำนวน 16 กล่อง และคลองปากเพนียด จำนวน 10 กล่อง ปัจจุบัน ได้จัดทำกล่องเสร็จเรียบร้อยแล้ว เตรียมพร้อมที่จะนำลงวางในคลองเพื่อให้ราษฎรสามารถนำน้ำจืดในคลองบางแก้วและคลองปากเพนียดมาใช้ได้บ้าง

การติดตามและประเมินผลหลังดำเนินการ

ในช่วงหน้าแล้งในปี 2548 ปรากฏว่า ปริมาณน้ำในทะเลสาบสงขลาบริเวณคลองปากเพนียด และคลองบางแก้ว มีความเค็มอยู่ระหว่าง 1 – 3 กรัม/ลิตร ซึ่งประชาชนหมู่บ้านบริเวณดังกล่าวยังไม่ประสงค์ให้วางท่อปิดกั้นน้ำเค็ม เพราะยังไม่มีความสะดวกหรือจากความเค็มของน้ำ เนื่องจากการที่กรมชลประทานได้ปรับปรุงระบบส่งน้ำ ทרבบ้านโคกขาม และระบบส่งน้ำฝายคลองบางแก้ว ทำให้สามารถนำน้ำมาใช้ในการเพาะปลูกและอุปโภค-บริโภคได้บ้าง ไม่จำเป็นต้องสูบน้ำจากคลองธรรมชาติ ซึ่งมีความเค็มมาใช้ อย่างไรก็ตาม กรมชลประทานมีความพร้อมที่จะติดตั้งได้ทันที หากประชาชนหมู่บ้านมีความต้องการ ซึ่งได้ประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นมาโดยตลอด

3. ประเด็นน้ำแล้ง เนื่องจากราษฎรบริเวณบ้านอาพั๊ดและหมู่บ้านใกล้เคียงส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาประมาณ 5,650 ไร่ บางปีเกิดการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง ทำให้ราษฎรไม่มีความมั่นใจในการทำนา ทำให้เกิดนาร้างจำนวนมาก

กรมชลประทานจึงได้ทำการสำรวจออกแบบ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยการก่อสร้างระบบการกระจายน้ำจากฝายของกรมพัฒนาที่ดินจำนวน 2 แห่ง และจาก ทรบ.บ้านโคกขาม จำนวน 1 แห่ง ดังนี้

1. ระบบส่งน้ำฝายคลองบางแก้ว โดยก่อสร้างคลองส่งน้ำ จำนวน 3 สาย รวมความยาว 4.7000 กิโลเมตร เพื่อช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกในเขตหมู่ที่ 5 (บ้านทุ่งแซะ) และหมู่ที่ 7 (บ้านพรุ) ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จำนวน 2,000 ไร่ ได้ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วในปีงบประมาณ 2547

2. ระบบส่งน้ำฝายท่าบัวแก้ว โดยก่อสร้างคลองส่งน้ำ จำนวน 4 สาย รวมความยาว 7.080 กิโลเมตร เพื่อช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกในเขตหมู่ที่ 2 (บ้านโคกแค) และหมู่ที่ 7 (บ้านพรุ) ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จำนวน 3,250 ไร่

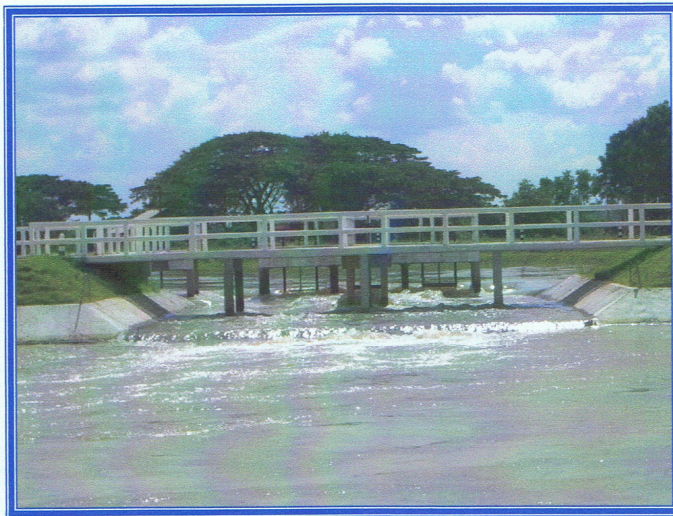
3. ระบบส่งน้ำ ทรบ.บ้านโคกขาม โดยก่อสร้างคลองส่งน้ำ จำนวน 1 สาย ยาว 1.390 กิโลเมตร ขนาด 0.50x0.70 เมตร พร้อมอาคารประกอบตามแนวคลองส่งน้ำ

ปัจจุบันได้ก่อสร้างเรียบร้อยแล้ว สามารถเพิ่มความมั่นใจในการทำนาว่าอย่างน้อยสามารถทำนาได้ 1 ครั้ง สำหรับนาครั้งที่ 2 หรือการปลูกพืชฤดูแล้ง หากปีใดมีฝนตกสม่ำเสมอตลอดปี ก็สามารถดำเนินการได้พื้นที่มาก ขึ้นอยู่กับสภาพน้ำต้นทุก

การติดตามและประเมินผลหลังดำเนินการ

การทำนาปี2547 ปรากฏว่า เกษตรกรสามารถทำนาได้เต็มพื้นที่เป้าหมาย 5,650 ไร่ ซึ่งได้ผลผลิตเฉลี่ย 48 ถัง/ไร่ ส่วนการทำนาครั้งที่2 (นาปรัง) ในปี 2548 ซึ่งในปีนี้มีปริมาณฝนตกต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยมาก แต่ก็ยังมีการทำนาปรังจำนวน507 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 51 ถัง/ไร่ และปลูกผักจำนวน 55 ไร่ โดยอาศัยน้ำฝนและน้ำซับประกอบกับสามารถกระจายน้ำได้ดีจากระบบส่งน้ำที่ได้ก่อสร้างไว้

กิจกรรมระบายน้ำ

กิจกรรมระบายน้ำ

กิจกรรมป้องกันน้ำเค็ม

กิจกรรมช่วยเหลือการขาดแคลนน้ำ

กิจกรรมช่วยเหลือการขาดแคลนน้ำ

